Grup Hypatia de Debat

La teva veu compta, la teva opinió importa.

La Democràcia

Dels orígens a l'actualitat

La democràcia

Atenes del 621 al 429 a.c.

Etimología :

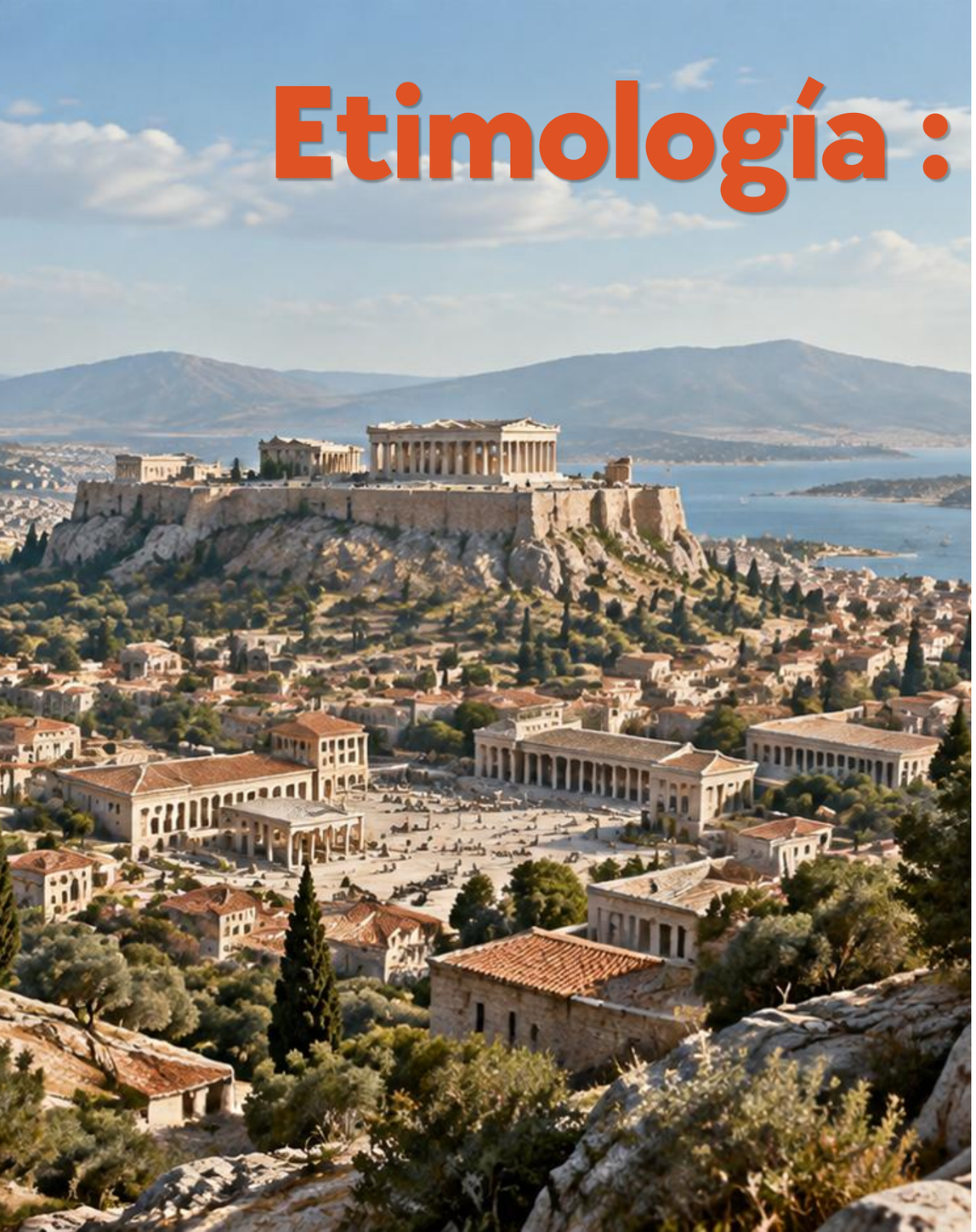

"**Demos**" (δη~μος)
Que significa "poble" o "ciutadania".
En el context de la Grècia antiga, es referia al cos de ciutadans amb plens drets polítics, excloent els esclaus, els metecs (estrangers residents) i les dones.
"**Kratos**" (κρα΄τος):
Que significa "poder", "govern" o "autoritat".
Així, la unió d'aquests dos termes, "demos" i "kratos", dóna lloc a la paraula "demokratia" (δημοκρατια
Que literalment es tradueix com a "govern del poble" o "poder del poble".

Una Precisió

"Demos", en la seva traducció literal, no es refereix al poble o als ciutadans en si, sinó als barris d'Atenes i les poblacions circumdants que Clístenes va establir com a districtes electorals.

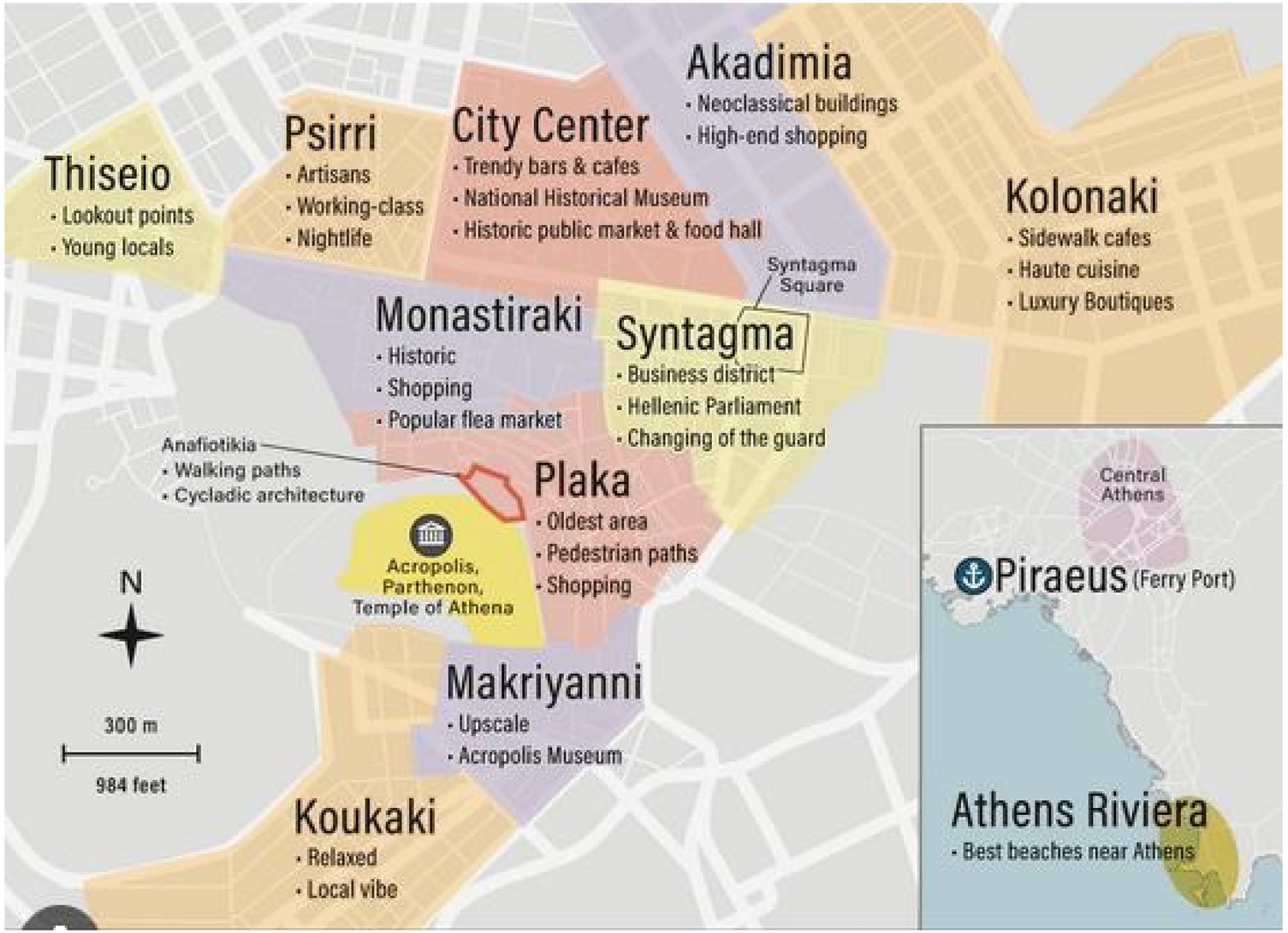

DRACÓ

És conegut per haver estat l'autor del primer codi legal escrit de la ciutat, cap al 621 aC. Les lleis de Dracó es van caracteritzar per la seva extrema severitat, i d'aquí prové l'adjectiu "draconià" per referir-se a normes o mesures excessivament dures i inflexibles.

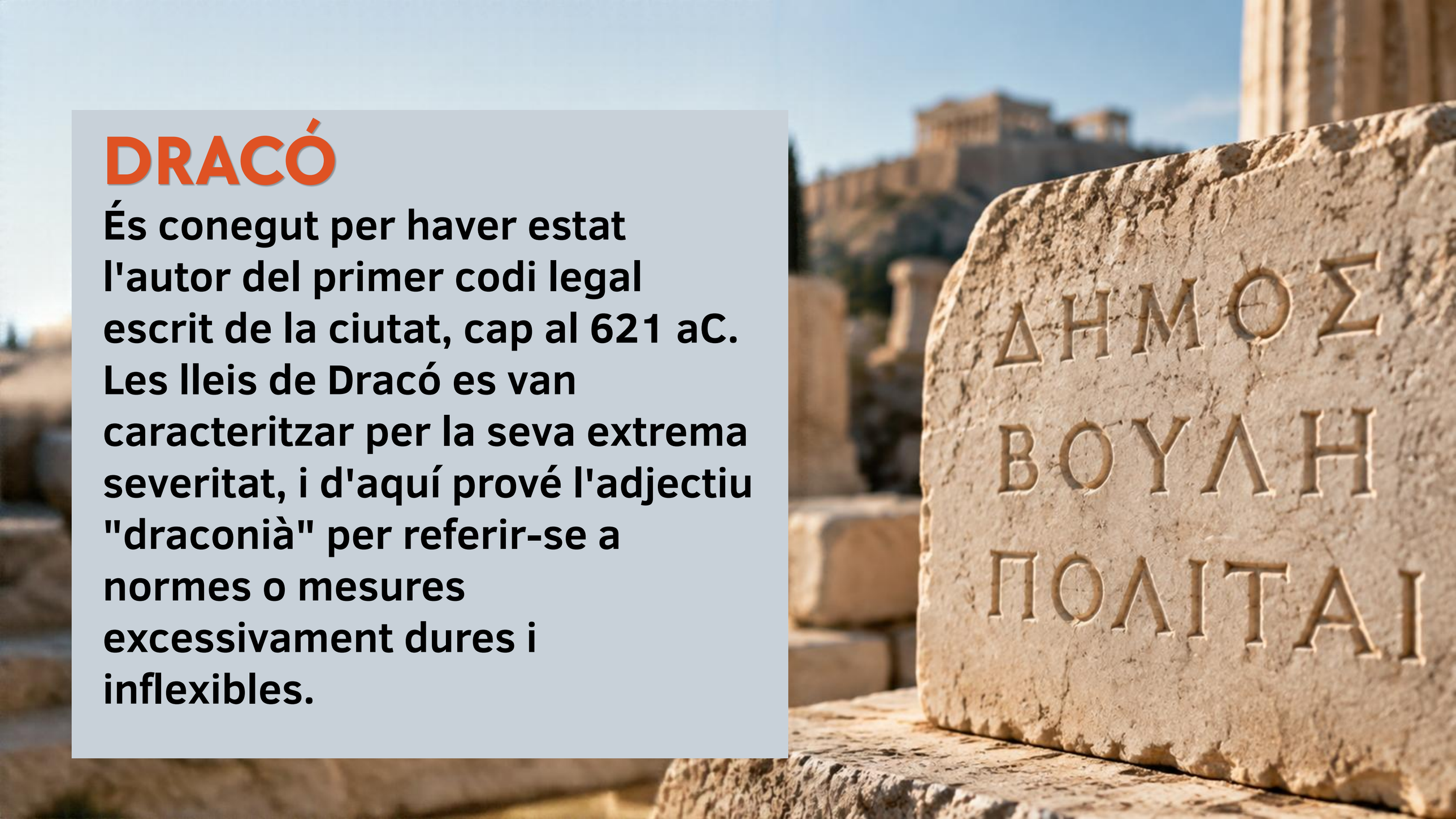

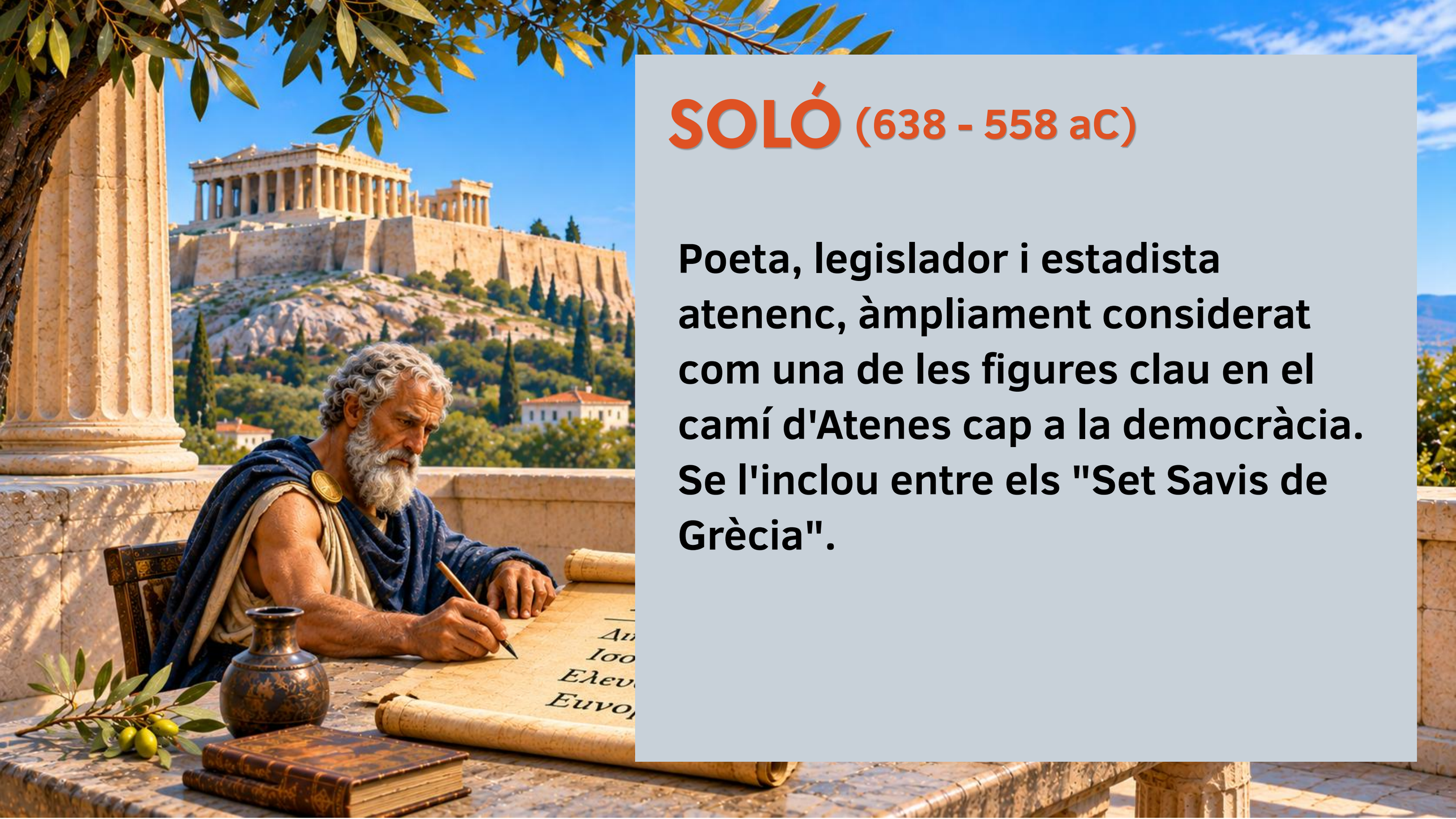

SOLÓ (638 - 558 aC)

Poeta, legislador i estadista atenenc, àmpliament considerat com una de les figures clau en el camí d'Atenes cap a la democràcia. Se l'inclou entre els "Set Savis de Grècia".

Les reformes de Soló (594 aC): El pont cap a la democràcia

Cancel·lació de tots els deutes dels pagesos i eliminació de les hipoteques sobre les terres.
Fi de l'esclavitud per deutes:
Va dividir la societat en quatre classes censatàries segons la seva riquesa.
Creació de la Bulé (Consell dels 500) per preparar les lleis de l'Ekklesía (Assemblea Popular) i de l'Hèlia (tribunal popular d'apel·lació obert a tots els ciutadans).
Abolició de les lleis draconianes:

Clístenes (570-507 aC)

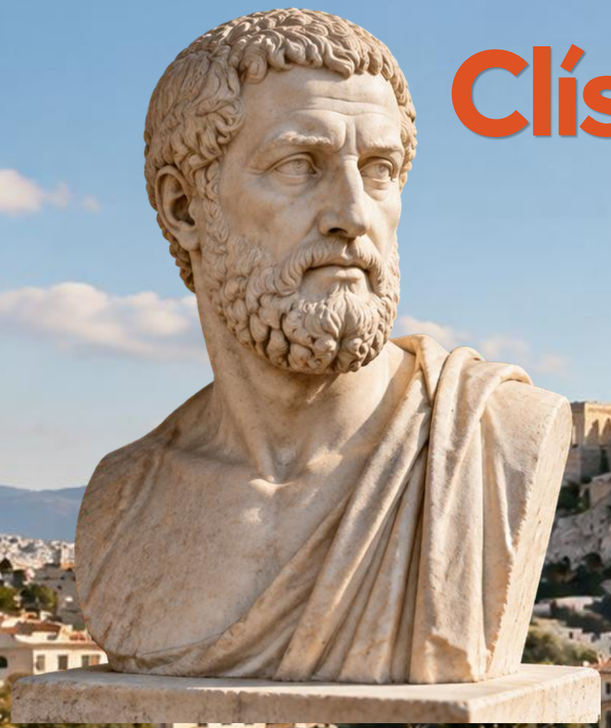

L'auténtic "pare" de la democràcia.
Converteix l'Ekklesía (assemblea) en l'òrgan central de la democràcia atenesa.
Modifica la Boulé, òrgan de 500 membres que es dividien en 10 períodes anuals amb 50 en cada torn, elegits per sorteig (5 de cada Demos).
La Boulé preparava els projectes de llei que havia d'aprovar l'Ekklesía.
Amb això va acabar amb el domini de l'aristocràcia i dels més rics.

LA BULÉ

El mandat dels membres de la Bulé (els buleutes) durava exactament un any, un màxim de dues vegades durant tota la vida, i mai en anys consecutius.
L'any es dividia en deu períodes de 35 o 36 dies (anomenats pritanies). Durant cada període, els 50 representants d'una sola tribu actuaven com a comitè executiu permanent, vivint i menjant a càrrec de l'Estat.
Dins d'aquests 50 membres de guàrdia, cada dia es sorteava un per exercir com a epístata (president del Consell i, simbòlicament, cap de l'Estat atenienc). El seu mandat durava 24 hores.

Pèricles (495-429 aC)

Famos per la seva idea que "la democràcia és el govern de molts i no de pocs".
Sota el seu mandat Atenes va assolir el cim del seu poder, cultura i expresió artística. Va impulsar la construcció del Partenón

Pèricles (495-429 aC)

- Va introduir el pagament per participar en càrrecs públics (dietes), cosa que va permetre que fins i tot els ciutadans més pobres poguessin servir com a jutges, consellers o magistrats.
- Fortaleixement de l'Ekklesía (Assemblea):
- L'Assemblea es va convertir en el centre de la vida política, amb debats regulars i decisions vinculants.

CURIOSITATS:

- **Els Demos eren autònoms** financerament. Responsables del reclutament, també van passar a triar els membres que enviaven a la Boulé.
- **Ostracisme:** Exili d'Atenes per 10 anys.Cuan algú era considerat perillòs per la democràcia es votaba amb ostracs que era un tros de ceràmica on s'escrivia el nom d'algú Si s'obtenien 6.000 ostracs,soposava l'exili.

Quant va durar la democràcia a Atenes.

- Durada total: des del 508 aC fins al 322 aC → gairebé 200 anys (amb interrupcions).
- Va ser el primer model històric de democràcia directa, encara que limitat només a homes ciutadans lliures.
- La democràcia d'Atenes va caure en perdre la guerra contra Esparta; després va tornar de manera intermitent, alternant períodes de totalitarisme.
- Acaba definitivament amb la conquesta d'Alexandre el Gran.

Recordatori:

Esparta era la potència dominant mentre Atenes era l'emergent; Esparta va caure en el parany de **Tucídides** i va iniciar una guerra que, tot i guanyar-la, va deixar tots dos tan afeblits que en va facilitar la conquesta per part d'Alexandre el Gran.

De la caiguda d'Atenes a les democràcies modernes

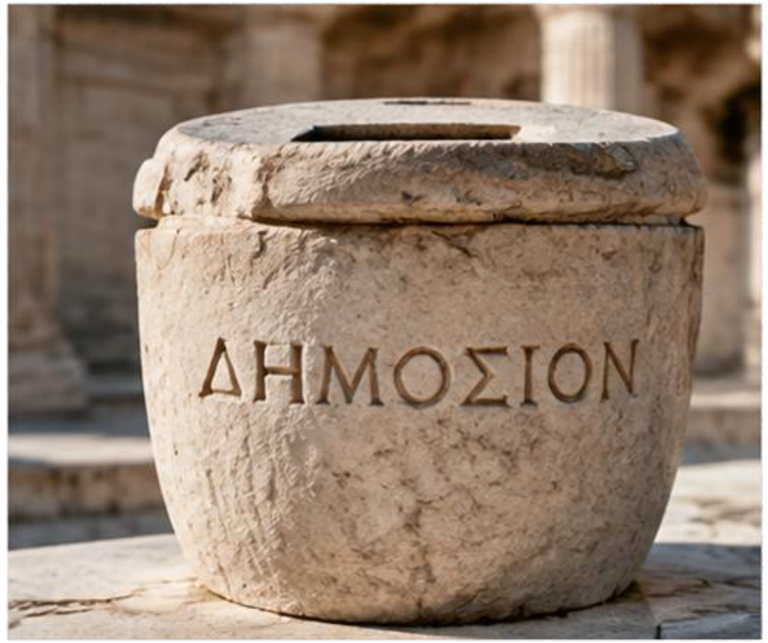

Roma: la república,

A Roma va sorgir la República romana (509–27 aC), un model diferent: govern mixt, amb institucions representatives (Senat, comicis) però controlades per les elits.
No obstant això, hi va existir la figura del "Tribú de la Plebs", 2 per any, que tenien poder de veto sobre les decisions del senat. Això va causar nombrosos enfrontaments i assassinats.

Edad mitjana. (s,V-XV)
Durant segles, el poder es va concentrar

Les monarquies van dominar gran part'Europa.

Les assembles i els conçells van sobreviure en formes desiguals.

Les idees de govern compartit no van desapareixer del tot.

Edat Mitjana (s. V – XV)

Van predominar les monarquies feudals i els sistemes autoritaris.
No obstant això, hi va haver illes de participació ciutadana:
1188 - Corts de Lleó (sota Alfons IX).
1214 - Corts Catalanes (Jaume I).
1265 - Parlament anglès.

1215 - La Carta Magna va imposar concessions al rei Joan d'Anglaterra.

Canvis que preparen una nova política

1. Les monarquies absolutes van generar debats sobre els límits del poder.

2. Els conflictes religiosos van questionar les formes establertes d'autoritat.

3. La impremta va facilitar la circulació d'idees i textos.

La Il·lustració va impulsar....

Raó:
les institucions podien ser questionades i reformades.

Sobirania:
la legitimitat podia provenir de la societat.

Drets:
les persones començaven a reclamar garanties davant del poder.

Debat:
les idees politiques circulaven

John Locke, Montesquieu i Rousseau van elaborar teories sobre la sobirania popular, la separació de poders i els drets.

Es van sentar les bases de la democràcia representativa moderna.

La revolució dels Estats Units (1776): va va generar la primera constitució democràtica moderna.

La revolució francesa (1789): la proclamació dels drets de l'home i del ciutadà.

La Revolució Americana

Les colònies britàniques van declarar la independencia el 1776.

La nova república va adoptar una constitució amb separació de poders.

Els drets polítics continuaven exclosos per:
Persones esclavitzades (afrodescendents):
Dones:
Pobles indígenes (nadius americans):
Homes blancs **sense** propietats ni **recursos:**

La Revolució Francesa

Fase monàrquica i constitucional (1789–1792)

Fase republicana (1792–1799) o del Terror.

El Directori (1795–1799).

El cop d'Estat del 18 de Brumari (novembre de 1799). Napoleó

De les revolucions a les constitucions segle XIX

Els fets democràtics més destacats del segle XIX reflecteixen el pas progressiu de les monarquies absolutes i el sufragi censatari cap al constitucionalisme, l'abolició de l'esclavitud i l'ampliació del dret a vot:

Segle XIX

La Constitució de Cadis (1812): Coneguda com la Pepa, va ser una de les constitucions més avançades del seu temps.

Les independències hispanoamericanes (1810–1825)
La Revolució de 1830 a França.
L'abolició de l'esclavitud.
Les reformes electorals britàniques.
La Constitució espanyola de 1869:

Segle XX

- Després de les Guerres Mundials, la democràcia representativa es va estendre per Europa, Amèrica i progressivament per altres regions.
- Es va reconèixer el sufragi universal (incloses les dones).
- Regne Unit: 1918
- Estats Units: 1920
- Espanya: 1931
- França: 1944.
- Itàlia: 1945.
- Suïssa: 1971

Segle XXI

La democràcia continua sent el sistema polític predominant a Occident, tot i que enfronta reptes importants com:

La Desafecció ciutadana (baixa participació, desconfiança envers els polítics).

Els Populismes i la polarització.

Influència tecnològica (xarxes socials, intel·ligència artificial, desinformació).

Apareixen també **models híbrids** (règims autoritaris amb façana democràtica).

Estat de la Democràcia al Món (2024) segons Democracy Index

Categoría	Número de países
Democràcies	25
Democràcies imperfectas	46
Règims híbrids	36
Autoritaris	60

Què caracteriza una democràcia ?

Participació:
eleccions competitives i oportunitats de participació ciutadana.

Institucions:
govern responsable i poders limitats per normes.

Drets:

libertats i garanties

Democràcia representativa

- La ciudadania elegeix representants perquè prenguin decisions en nom seu.
- Els representants legislen, supervisen el govern i rendeixen comptes.
- Les eleccions periòdiques permeten renovar o retirar el suport polític.

Com funciona una democràcia parlamentària?

El govern depèn del suport del parlament.

El cap de govern acostuma a ser el primer ministre o una figura equivalent.

Les elecciones legislatives determinen la composició del parlament.

Com funciona una democràcia presidencial?

La presidència i el parlament s'elegeixen per separat, segons les regles de cada país.

El president acostuma a dirigir l'executiu i a tenir un mandat fix.

La separació de poders pot repartir i limitar l'autoritat política.

La democràcia directe

La democràcia directa és un sistema polític en què els ciutadans participen sense intermediaris en la presa de decisions públiques, l'aprovació de lleis o l'elecció de càrrecs, en lloc de delegar tot el poder en representants elegits.

Referéndum o Iniciativa poular

Peró avui que tenim, democràcia o partitocràcia?

Control absolut de les llistes electorals.

Disciplina de vot fèrria als parlaments.

Colonització de les institucions i contrapesos.

Hiperlideratge i personalització de la política.

Finançament públic i professionalització de la classe política.

Polarització com a estratègia de supervivència.

Consequència: desgast institucional i desafecció ciutadana, el caldo de cultiu per els totalitarismes

El declivi contemporani: l'erosió de la democràcia des de dins

Al segle XXI, politòlegs com Steven Levitsky i Daniel Ziblatt (Com moren les democràcies) o Yascha Mounk actualitzen aquesta tesi, assenyalant que avui les democràcies rarament moren per cops d'Estat militars; solen consumir-se lentament a mans dels seus líders elegits.

La democràcia

No és només votar com ens volen fer creure

FI

